

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen tulajdonjog megállapítása iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál 24.P.92.124/2003. számon megindított és a Fővárosi Bíróságnak 44.Pf.630.026/2007/13. számú részítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 38./számú felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság részítéletében megállapította, hogy a felperes megszerezte a b-i ingatlan 1/2 tulajdoni illetőségét, az alperest ennek tűrésére kötelezte, egyben rendelkezett a felperesi tulajdonjog élettársi és házastársi vagyonközösség jogcímén történő földhivatali bejegyzéséről és az alperesi tulajdonjog 1/2 részének törléséről.

A részítélet indokolása szerint a házassági életközösség fennállása alatt a törvényi vélelem a közös vagyon mellett szól (Csjt.27.§ (1)bek.). A bírói gyakorlat a házassági életközösséget megelőző élettársi kapcsolat esetén a házastársi vagyonközösség kezdetét az élettársi közösség kezdetétől számítja (Ptk.578/G. § (1) bek.). Ezért a perben azt kellett vizsgálni, hogy a felperesnek az alperes néhai édesanyjával: G. G. örökhagyóval fennállt-e és mikortól az élettársi kapcsolata. Ennek körében az elsőfokú bíróság az okiratokat és a tanúvallomásokat mérlegelte. Figyelembe vette az anyakönyv-vezetői levelet, a gondnokság alá helyezést kimondó ítélet indokolását, az örökhagyónak a bontóperi fellebbezésben tett nyilatkozatát, az orvosszakértői véleményt, a Ny. Gy. utcai kórház

zárójelentését, továbbá G. S. és Sz. S. tanúk vallomásait. Ezek azt igazolták, hogy az élettársi kapcsolat 1995. év őszétől fennállott az örökhagyó és a felperes között. Dr. G. K. és L. T-né vallomásai azért nem voltak figyelembe vehetők, mert a tanúk az örökhagyóval az életközösség megszakadását követően kerültek kapcsolatba, ezért a kérdéses időszakról nem volt közvetlen tudomásuk. Nem volt helytálló az alperesi képviselőnek az a hivatkozása sem, hogy a bontóperi ítélet „res iudicata”-t képezne, mert a házastársi közös vagyronról abban a perben nem született döntés. Mindezekből megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a családjogi törvényi vélelem a perbeli lakás vonatkozásában fennáll, ezzel szemben az alperesnek kellett volna bizonyítania a lakás különvagyoni voltát, illetve a különvagyoni beruházást, azonban az alperes ezt bizonyítani nem tudta. Ezért az elsőfokú bíróság - a többször módosított - tulajdonjog megállapítása iránti kereseti kérelemnek helyt adott. A perköltség vonatkozásában pedig a részítéletre tekintettel nem hozott döntést (Pp. 213. § (2) bek.).

A részítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, melyben - annak pontosítása szerint - az elsőfokú bíróság részítéletének a megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes a keresetindításkor megsértette a Ptk. 4. és 5. §-ában foglaltakat. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a több alkalommal hiányosan benyújtott kereseti kérelmet nem utasította el idézés kibocsátása nélkül, illetve az alperes indítványára nem szüntette meg a pert. Előadta, hogy a felperes a 2005. január 26. napján tartott tárgyaláson ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdoni perre vonatkozó kereseti kérelmet fogalmazott meg. A korábbi kereseti kérelmeiben az ajándékozási szerződés hatálytalanságára, érvénytelenségére, a végrendelet érvénytelenségére kívánt hivatkozni, ezen kereseti kérelmeit visszavonta. Hangsúlyozta, hogy a felperes a perben semmilyen vagyont illetve jövedelmet nem igazolt. Előadta, hogy a bontóperben vagyontöbbséget nem lehetett megszüntetni, mert nem volt közös vagyon, a felperes pedig a hagyatéki eljárásban sem terjesztett elő vagyoni igényt. Álláspontja szerint az élettársi kapcsolat sem bizonyított. A felperes nem volt tulajdonközösségben az alperessel, de ilyen tulajdoni közösséget közvetett módon az alperes édesanyjával sem tudott igazolni. A felperes nem bizonyította ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonjogát. Jelen pernek az alperes anyagi jogi értelemben nem is lehet alanya.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult. Hangsúlyozta, hogy a felperesnek a perbeli időszakban fekete munkával szerzett rendszeres jövedelme volt, az örökhagyó pedig rokkantnyugdíjban részesült. Mivel az élettársak jövedelme és a közreműködés aránya már nem volt megállapítható, ezért azt azonos mértékűnek kellett tekinteni (Ptk. 578/G. §), illetve a Csjt. 27.§ (1) bekezdése alapján az

mindenképpen azonos mértékűnek tekintendő. Hangsúlyozta, hogy a tulajdoni igények nem évülnek el. Az életközösség fennállásának tényét az örökhagyó nyilatkozatai és az okiratok is alátámasztják. Tulajdoni pert csak az ingatlan tulajdonosa ellen indíthatott a felperes. A felperes bizonyította tulajdonjoga jogcímét: ez pedig az élettársi és házastársi vagyonközösség. A felperes sérelmezte a másodfokú eljárásban a szakértői bizonyítás elrendelését, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a külön vagyonra vonatkozó bizonyítást illetően részletesen kioktatta a feleket (Pp. 235. §).

A másodfokú bíróság a részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét részben megváltoztatta és a felperes által szerzett tulajdonjogot a perbeli ingatlan 1/8 részében állapította meg. A földhivatali megkeresést akként pontosította, hogy a felperes 1/8 tulajdonjogát az alperes végrendeleti öröklés címén megszerzett 1/2 illetőségéből jegyezze le. Ennélfogva az alperes tulajdonjoga 3/8 részben végrendeleti öröklés, 4/8 részben ajándékozás jogcímére módosul.

A döntését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, döntésével és annak indokaival azonban a másodfokú bíróság nem teljes egészében értett egyet.

Az elsőfokú bíróság az okiratok és kihallgatott tanúk vallomásainak okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy az adásvételi szerződés megkötésekor az élettársi közösség fennállt a felperes és az örökhagyó között (Pp. 206. § (1) bek.). Ezt követően a felek házasságot kötöttek, így helytálló a hivatkozás a házastársi vagyonközösséggel összeolvadó élettársi vagyonközösségre és az ebből következő törvényi vélelemre is.

A beszerzett hagyatéki iratok és a csatolt tulajdoni lap alapján azonban az volt megállapítható, hogy az alperes a perbeli ingatlan 1/2 részét szerezte meg végrendeleti öröklés, míg további 1/2 részét ajándékozás jogcímén. Helytállóan hivatkozott az alperes arra a körülményre, hogy a felperes a keresetét módosítva az örökhagyó és az alperes közötti ajándékozási szerződés érvénytelenségének illetve hatálytalanságának megállapítását már nem kérte. Az alperesnek a tulajdonjoga ajándékozás jogcímén 2000. december 13-i hatállyal bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba (Ptk. 117. § (3) bek.) Ezért a felperes tulajdoni igénye élettársi és házastársi vagyonközösség jogcímén az alperessel szemben kizárólag az örökhagyó halálakor annak tulajdonát képező perbeli ingatlan 1/2 része vonatkozásában volt vizsgálható.

A felek által nem vitatottan a b-i lakás az élettársi kapcsolat kezdetekor az örökhagyó kizárólagos bérleménye volt. Megállapítható ugyanakkor, hogy az elsőfokú bíróságnak a bérleti jog, mint

vagyonértékű jog tekintetében a különvagyonra vonatkozó bizonyítási kötelezettségről - mint bizonyításra szoruló tényről - szóló tájékoztatása nem volt teljes körű. A vagyoni értékű jog mértékének bizonyítása ugyanis szakkérdés (BH 2000/545.) Így az alperesnek a különvagyona igazolására előterjesztett bizonyítási indítványa a másodfokú eljárásban nem ütközött a Pp. 235. § (1) bekezdésébe. Mivel a bizonyítási eljárásnak nem nagyterjedelmű kiegészítése vált szükségessé (Pp. 252. § (3) bek.), ezért a másodfokú bíróság - alperesi indítványra - szakértői bizonyítást rendelt el (Pp. 249. § (1) bek.). Az igazságügyi szakértő véleménye szerint a perbeli ingatlan 1995. évi forgalmi értéke 1.215.000 forint volt, a bérleti jog értéke pedig 607.500 forint. A felek a szakvélemény ténymegállapításait elfogadták. A másodfokú bíróság a szakvéleményt aggálytalannak találta, annak megállapításait döntéséhez felhasználta. Az alperes tehát igazolta, hogy a perbeli lakás 1/2 része örököségi különvagyon volt. További különvagyoni beruházást azonban nem bizonyított, így nem releváns a felperes jövedelmére vonatkozó nyilatkozata sem. Mivel az ajándékozási szerződés folytán az ingatlan 1/2 része vehető figyelembe a felperes tulajdoni igényének elbírálásakor, ezért az 1/2 rész fele, azaz 1/4 rész tekinthető külön vagyonnak. Annak felét, azaz a teljes ingatlan 1/8 részét szerezte meg tehát - az alperessel szemben megállapíthatóan - a felperes élettársi és házastársi vagyonszövetség jogcímén. Ennek megfelelően módosította a másodfokú bíróság a földhivatal megkeresését.

A fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakkal kapcsolatban kifejtette a másodfokú bíróság, hogy a perben nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy a felperes a keresetindítással megsértette volna a Ptk. 4.-5.§-aiban foglaltakat. Megállapítható, hogy a felperes többszöri hiánypótlásra felhívást követően több alkalommal módosította kereseti kérelmét. A perindítás hatályainak beálltát követően (Pp. 128.§) azonban a Pp. 130. § (1) bekezdés i) és j) pontjainak alkalmazására már nincs lehetőség, a per megszüntetése pedig a Pp. 157.§ (1) bekezdés a) pontja alapján kizárólag a Pp. 130.§ (1) bekezdés a)-h) pontjaira hivatkozva lehetséges. Annak elbírálása, hogy a felperes igényérvényesítési jogosultsága (kereshetőségi jog) az általa nevezett alperessel szemben fennáll-e, az ügy érdemére tartozó anyagi jogi kérdés, amelynek tárgyában a bíróságnak ítélettel kellett határoznia (Pp. 2. § (1) bek., BH 2001/388.). A felperes tehát helyesen hivatkozott a fellebbezési ellenkérelemben arra, hogy ingatlan tulajdonjogát érintő pert az ingatlan-nyilvántartás szerinti tulajdonos ellen kellett megindítania

A jogerős részítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt annak hatályon kívül helyezése, és a kereseti kérelemnek teljes egészében helyt adó ítélet hozatala iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet meghozatalának az alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja sérti a Pp. 235. §-át.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A Pp. 235. § (1) bekezdése szerint a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálás esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az első fokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul, a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell. A Pp. 3. § (3) bekezdése ugyanakkor kimondja azt is, hogy a bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének jogkövetkezményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

Helyes a másodfokú bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy az elsőfokú bíróság anélkül róttta az alperes terhére az örökhagyó különvagyona bizonyítatlanságának a jogkövetkezményeit, hogy a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő tájékoztatási kötelezettségének teljes körűen eleget tett volna. Helyesen járt el tehát akkor is, amikor az első fokú bíróság említett mulasztását pótolta.

II. A felperes módosított keresete kizárólag a tulajdonjogának az élettársi, illetve házastársi közös szerzés jogcímén történő megállapítására irányult, az örökhagyó és az alperes közötti ajándékozási szerződés érvénytelenségének illetve hatálytalanságának megállapítását azonban már nem kérte. Ilyen körülmények mellett viszont a felperes tulajdoni igénye - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - csak az alperes által végrendeleti öröklés jogcímén megszerzett 1/2 tulajdoni hányad vonatkozásában volt érdemben vizsgálható. Ebből következik, hogy az 1/2 arányú tulajdonszerzésének a megállapítására irányuló keresetének teljes egészében helyt adó határozat hozatalára a fenti I. pontban kifejtettektől függetlenül sem lett volna jogi lehetőség.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárás költségeiről való határozathozatalt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 239.§-a szerint alkalmazandó Pp. 77. §-a és a PK 154. számú állásfoglalás alapján mellőzte.

Budapest, 2008. december 2.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelélül:

bírószági tisztviselő